

A SZIVÁRVÁNY

1976 január 25.-i műsorához

Arckok - talányok

/Mátrai-Betegh Béla/

Egyidőben a lapok, képesujságok, ~~esetleg~~ rejtvény-rovatából nem hiányozhatott egy ágasbogas, sűrű vonalú rajz, amelyen a megfejtőnek valamit - rendszerint valakit - meg kellett találnia. Az ábra vadonában, indák, ^{kövek} ~~kövek~~ lombok, cserjék, kacsakaríngók, ákombákomok között, lappangott valahol egy tárgy, egy állat, legfőképp azonban, mint mondom, rejtőzött valahol egy ember vagy csak az arca, azt kellett fölfedezni a rajz sűrűségében. Ha az ember hosszan nézegette a vonalak labirintusát, előbb-utóbb észrevette benne azt, amit keresett. A szeme lassankint kizárta a kuszaságból mindazt, ami fölösleges, mindazt, ami csak azért került a rajzba, hogy el lehessen rejteni közéje a talány lényegét, hogy nehezebb legyen a mellékes, a csalafinta, a félrevezető vonalak közül ~~xxxixkxiix~~ kiválasztani az igazit. Ha a szem végre megpillantotta, nem kellett már semmi mást tenni, csak erősen meghuzni a körvonalait az elbujtnak, az elrejtettnek, és készen volt a megfejtés. A zagyvából, a zavarosból, az ábra árnyékos-homályos ismeretlenjéből világosan elővált ~~xxxixkxiix~~ keresett ismerős.

Ez a játékos képrejtvény járt az eszemben, mialatt itt futó ismerősökről, alkalmi találkozásokról volt szó.

Játékosan járt az eszemben - egy-egy ~~fordulónál~~ fordulónál egy kicsit talán el is komolyodva. Ré-rá kellett jönnöm, hogy volt képp ni is úgy ^{világban} ~~élnék~~ a világban, mintha egy ilyen képrejtvényben élnénk. A világ a maga ákombákomaival, nehezen áttekinthető, összekuszálódott sűrűjével környez bennünket, környezi a társainkat. Dolgok, események, véletlenek, szándékok, érdekek, rokonszenvek és ellenszenvek vadul körülindáznak mindent, szövevénybe bujtatják a pillantás elől mindazt, amit

éppen kerestünk, mellékes, fölösleges, félrevezető, igenis csalafinta vonások közé rejtik a fontosat, a lényegeset, nemegyszer magát az igazit.

Hány arc tűnik fel az ember előtt az idők hosszán, hány ~~szem~~ alak suhan el mellette utcai forgatagban; hány mellett üldögél váróterekben, álldogál hivatalokban; mennyivel de mennyivel vált szót, tárgyal, beszélget, ismerkedik össze, futólag, ~~kikakixixix~~ egyetlen alkalomra. Összeismerkedik, de vajon ismeri-e? Arcok és emberek sűrűjéből, alkalmak kusza hálójából, utvesztő pillanatok kacskaringói közül előtűnik-e egy csakugyan ismerős, a talányos ábra vonalait közül ki lehet-e választani egy élő ábrázatot s rá lehet-e ismerni, hogy ő az igazi, ő-e az ebben az óriási és bonyodalmas képrejtvényben, akit kerestünk? Meg lehet-e végre erősen húzni, mint azon a rajzon meg lehetett, az elbujtnak, az elrejtettnek, az elveszettnek a végleges körvonalait s azt mondani, hogy készen van a megfejtés? Lehet-e, szabad-e egy futó, egy alkalmi találkozás pillanatában azt gondolni, hogy az emberek zavarosából, a világ árnyékos-homályos ismeretlenjéből világosan elővált végre a keresett ismerős?

Nem tudok rá felelni. Ha azt mondanám, hogy a talányt ilyen hirtelen nem lehet megfejteni, bizonyára akadna ellenpélda s azt bizonyítani, hogy mégis lehet. Bizonyára szövődtek elszégyelődő pillanatokból is tartós kapcsolatok, ismeretségek, barátságok, szerelmek, élethossziglan érvényes szövetségek. De úgy gondolom, hogy ez a kivétel. Kivétel, mert szerencse dolga. Nem megfejtés, csak véletlen ráhibázás s ez ritka ^{véletlen} tünemény a világban.

Van Sárközi Györgynek egy verse, annak néhány sora is felöltött bennem, míg itt a futó ismeretségekről szó esett. "Virágok beszélgetése" a címe, de mint soraiból majd mindjárt kiderül, nem virágok beszélgetnek benne. Egyik szakasza így szól: "Egymás mellett és egymás

ellen nyilunk mi, nyugtalan virágok, - Kergetőzve s összeborulva,
mint tengeren játszó sirályok, - Rázkódva forrgó viharokban, bukdosva
pergő jégesőkben, - Idegenül tén mindörökké, de mindöröktől ismerő-
sen. " Utolsó két sora pedig ez: "...ugy nézzük egymást, szomoruan,
kiváncsian s mindent tudóan, - Mint hulló csillagok figyelnek egymás
utjára lefutóban."

Azt hiszem, ez a megfejtetlen megfejtése a talánynak. Nem ^{né-}tu-
^{zem}den, közölnek-e most is ujságok olyan képrejtvényt, amelyről beszél-
tem. Ha közölnek is, én már nem játszom vele. Azt tapasztaltam ugyanis,
^(olyan még) hogy az igazi ismerősök megfejtése ^{is} néha nehezebb fejtörő, mint az is-
meretlen, ^{húszra} bonyolult talányoké.